

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

Cakavog jezika broj 847-848

Takav listar broj 32.

Ulogom rastu male tvrđave, a neologa sve pokvarili.

Odgovorni urednik i izdavatelj Stepo Gjivčić — U nakladi nakare, J. Kropotić i drugi, u Puli — Glavni suradnik prof. Matko Mandić u Trstu.

Istarski Talijani na djelu!

Ponedjeljak dne 4. t. m. sastase se u Trstu kolovođe i prvaci talijanske stranke iz Istre u Trstu na dogovor radi predstojecih zemaljskih izbora. Sastase se u prostorijah liberalnog društva "Filarmonico-Drammatica". Iz tršćansko-talijanskih listova dozajemo, da bijahu na tom sastanku odbornici talijanskoga političkoga društva za Istru sa zast Benatti-om na čelu, nadalje načelnici talijanskih občina Istre, odaslanici istarskog veleposjeda, predsjednik trgovacko-obrtničke komore u Rovinju, predsjednici mještinskih izbornih odbora i... g. Campitelli!

Na tom sastanku dogovorise se naši dobri susedi, da će izbornu borbu voditi proti nam odbor talijanskoga političkoga društva za Istru a prošireni izborni odbor ići će mu u mrežu i činom na ruku. Taj uži odbor imali će svu vlast, čak izabrati i proglašiti kandidate za pojedine kantare i mjesta. Ako uvažimo, da je na čelu toga odbora naš najluči narodni protivnik, koji je povodom zadnjih izbora za državni sabor kazao, da mora u Bet živ ili mrta v, koji se drži glasovitog načela svoga druga Bartolia "Otar tutte", i koji je u istarskom saboru rekao, da stoji za istarskimi Talijani 40 milijuna Talijana, kraljevine, tada moramo biti na jasnom; s kim imamo posla.

Mi predviđamo dakle sve one rugobe i sve one grdobe, koje podi- niše talijanaši Istre prigodom zadnjih državnih izbora u Oprilju, Miljih, Puli itd. itd. Oni se neće plašiti ni sada nikakvog sredstva i nijednog oružja samo da postignu svoju svrhu, t. j. da pokažu svetu, da je Istra čisto talijanska pokrajina. Oni naga- glašiće to na spomenutom sastanku, da valja naime sačuvati našu po- krajini čisto talijanski znacaj. A što znači to? Znači toliko, da se imade svuda iztisnuti hrvatsko-slovenske za- stupnike, i da moraju u budući sabor samo talijanski zastupnici. To nam preokoči i ljetos prigodom poslednjeg zasjedanja istarskog sabora u Kopru.

Cemu da se dakle nadamo? Ni- čemu dobru — ako bude cesarska vlast dopustila talijanašom raditi i postupati, kao što su radili i postu- pali prigodom zadnjih izbora za državni sabor. Bude li talijanašom ostavljenе slobodne ruke, da njere i kroje kako im drago i komu im drago, tada valja da smo pripravni na najgore. Bude li se slobodno i bez kažnjeno širom Istru provajalo zlo- glasno talijansko načelo: "Otar tutte" tada možemo znati unaprijed načemu smo, da smo naime izručeni na mi-

lost i namilost onim, koji se javno hvataju, da imaju za slobom 40 milijuna podanika h talijanskoga kralja, i onim, kojih drugovi pozdravljaju brzojavno svoga kralja... u Istri!

Sudec po svih znakovih, teka nas u Istri tako ljuta i žestoka izborna borba, da takve još doživjeli nismo. Za tu borbu treba da se valjano pripravimo, da našega krvnoga ču- smana na izbornom polju junaka dočekamo i njegovu navalu sretno odijemo. Te borbe nesmete se nitko preplašiti, pa bila ona još teža, još ţešća. Svatko neka vrši svoje izbornu pravo neustrašivo, pa što Bog dade i sreća junačka.

Hrvatsko-slovenske zastupnike na carevinskom vieću upozorujemo na vrieme na ljudu izbornu borbu, koja nas teka. Obzirom na tu borbu, gdje se radi o dalnjem obstanku našega naroda u Istri, gdje se radi o tom, da spasimo goli život pred nasilnim i bežušnim protivnikom, tuj morajući složni svaki posteni zastupnici na carevinskom vieću, koji govore s nama isti jezik i koji iskreno žele, da neutonemo u moru tudjinstva, da nas u Istri neizbrisu sa lice zemlje. Tu nije više mjesto na vrieme dieliti se u liberalce il klerikalce, u pravaše il narodnjake, već svi složno treba da priskočite u pomoć istarskomu patniku u njegovoj borbi na život i smrт. Od Vas, gospodo zastupnicima, netražimo drugo, nego da svi složno zagrmite bećkoj vlasti: neka se i u Istri vec jednom — vrši zakon!

Glavna godišnja

skupština pol. društvo "Edinost".

(Konac)

Iza govora državnoga zastupnika prof. Spinetiča oglasio se je za rieč gosp. dr. Otokar Rybář, da izviesi o djelovanju talijanskih zastupnika.

Njegov govor, u kojim je onom njemu pridjenjem bistrinom tumačio nesnosljivo stajanje tršćanskih Slovencaca, napose tako slovenskih zastupnika u tršćanskom-mještynom zastupstvu i saboru, pozdravljalo je občinstvo i povlađivalo neprekidno, a mi podajemo ovde samo glavnije točke tog govora.

Govornik taknuo se je ponajprije občito politike i govorio o žalostnom stanju Slavena u Trstu i okolicu i zatim se opustio na pojedina pitanja i dogodjaje iz nedavne prošlosti.

Kad su slovenski zastupnici stupili u sabor, izdolje absteniranje opet u mještino zastupstvu, učinili su to bili u nakon, da pokusaju nekakav modus vivendi sa Talijanicima i uslijed toga nežutajivajući nikada svojih načela i svoje narodnosti, ograničili su se samo na to, da pobijuju čim prepiši, napose sa bratobojčkim na slovensku narodnost i da zahtijevaju čim prepiši, napose sa bratobojčkim samo gospodarske koristi za okolicu. To,

što su zahtjevali, kao np. pr. popravak cesta, kakve škole, župe itd. bilo bi od koristi ne samo Slovencem, već i samim Talijanom, te su se slov. zastupnici načinili, da će bar na gospodarskom polju moci stogodi koristiti svojim biratcem. Nu i tu su se prevarili. Svi zahtjeve odbila je nasilna židovska camora osim jednoga, t. j. razvjetljeno: ceste Trst-Protek, i to valjda uslijed opazke zastupnika Dolenca, da ta cesta vodi i u Rim.

Talijani trošili su hiljadu i hiljadu novca, od kojih niti novčić ne nazivaju dočekamo i njegovu navalu sretno odijemo. Te borbe nesmete se nitko preplašiti, pa bila ona još teža, još ţešća. Svatko neka vrši svoje izbornu pravo neustrašivo, pa što Bog dade i sreća junačka.

Dakle i na školskom polju nisu Slo- venici naši ni mrvice kruha.

Kod izbora u delegaciju i u pojedine odbore Talijani su sasmati mimoiliši slovenske zastupnike, da mogu po miloj volji bez ikakve kontrole i prigovora razpravljati svoje tajne i kovati zlobne zaključke proti Slovencem. Sanio u dvadješjeku, koji redovito nikad ne vičaju i ne razpravljaju, predloženi su bili tri slovenski zastupnici i radi toga protestirali na Slovenci proti tako samovlastištu po- stupanja i sustegnili su se od izbora.

Slovenski zastupnici predlagali su na- dalje, da se uredi institucija poljskih ču- varia u okolicu, nu i tu se ih je posiljalo od Poncija do Pilata, te su na koncu ostali praznili rukava. Magistrat je tvrdio, da je to stvar vlade, a vlasta, da je to stvar magistrata.

Govornik orisao je zatim ono bruto- postupanje talijanskih židova i ma- gistrata proti zastavi bratovščini sv. Cirila i Metoda, proti pok. biskupu Šterku i onaj zloglašni način čim tridesetorce talijanskih zastupnika proti trima slovenskim zastupnicima.

Razlog, rad koga su slovenski zastupnici ponovno stupili u mještino zastupstvo nakon one sablazni i ostali mirni, slučaj bio je toj, sto su nakon zrelog i podrobno učitavanja i pretresivanja došli do zaključka, da razpustom mještano vičta nebi Slovenci imali ne samo nikakve koristi, već bi naproti eventualno mogli staviti u naloge. Položaj je naši tolik, da bi čovjek morao zdrojiti; ali zdrojiti ne smijemo, jer ako smo se kroz vickove do sada uzdržali, nadamo se, da ćemo se i za budućnost uzdržati. Kao što nesmije opre- zan i mudar finansijski ministar do skrajnosti porezovnikli izcrpiti, tako ne- može ni naša vlast dopustiti da posve propademo. Ona mora da znače, da bi još moglo nastupiti vrieme, da nas treba, da ju riešimo; drugo je dakako pitanje, da li ćemo biti onako "paineini" kao što bješmo nekad. Nastupe li pak takve okolnosti, da moramo u istinu propasti, tada ćemo imati barem tu akto i žalostnu utjehu, da će s nama propasti još netko drugi. (Borno odobravanje i živio klic).

Po zaključnom govoru predsjednika razišli se skupštini u najlepšem redu. Dok je jedan dio ostao pri časi rujna

čas, predsjednik je počeo:

"Zdravstveni i politički list."

"Nekoliko dana se ne tražeći

započeo učenje i učenje, a ne

vinci; komentirajući važnost današnje skupštine.

Ova skupština, kako već na početku izkaznuo bila je izvanredna i preko svakog očekivanja mnogobrojno posjećena. Slaveni Trsta i Istre mogu biti zadovoljni što je njihovo političko društvo u pravih rukuh.

Iz carevinskoga vieća.

B e č, 6. novembra, 1901.

Prekucjer na večer svršila je konačno proračunska razprava u prvom čitanju i proračun izvršen proračunskom odboru na razpravu. Ovaj odbor se je već juče sastao, i većinom glasova odlučio prvo, da se proračuni od prešli godina, koji bi jahu odobreni pomoću § 14. izrađe na izvještaj jednomu izvjestitelju, drugo, da se proračuni za 1901 i 1902 razprave zajedno redovitim načinom razprave, treće, da se prije razpravi proračune za 1901 i 1902, a onda tek one prvanje. Imenovalo se je izvjestitelje za pojedinu poglaviju proračuna. Među izvjestitelji nalazimo zastupnike svih stranaka, osim Čeha. I to je oboje zahtljivo, osobito ako se pomici, da su među izvjestitelji takodjer Slovenci kao i neki Talijani. Od hrvatskih i slovenskih zastupnika je izvjestitelj Vučović za pomorske stvari. Povše za željnici.

U popoldanskoj sjednici zastupničke kuće, koja je trajala do pol noći, govorili su medju ostalimi Čeh dr. Herold i Hrvat Biankini. Dr. Herold kao da je htio malo oslabiti oštrinu govora svoga druga dr. Kramářa. Česi neće prietici razprave proračuna. S vladom kane obraćunati kod razprave o austro-ugarskoj nagodi.

Is gorova zastupnika Jurja Biankini.

Za nas je svakako najznamenitiji govor što ga je izrekao zastupnik Biankini, jer je on Hrvat i jer je govorio ob odnosu našeg hrvatskog i slovenskog naroda. Počeo je hrvatski kao uvick, pak nadjavljao njemacki. Prituže što jih ima iznjeti kao zastupnik hrvatskog i slovenskog naroda tolike su, da nezna gdje početi, i da bi trebalo ne ura nego dana, da sve iznese.

Prije svega pita kao pravaš Hrvat iz Dalmacije, kad će se Dalmacija sružiti sa Hrvatskom, kad će se oživotvoriti odnosna kraljeva prisa.

Provizorno stanje Dalmacije, u kojem se nalazi, krivo je, da se nemože dobiti ni jedne prave, koristne željeznične pruge, da se je zatrla trgovina s Bosnom, da su puste dalmatinske luke, da je propala mornarica, da se nerazvija obrt ni trgovina ni poljodjelstvo, da se narod seli u prekoceanske krajeve. Iz obzira na Trst neće se, da se u Dalmaciji napravi veće pomorsko trgoviste. Punim rukama bacca se milijune u tršćansku luku, dočim treba čekati i čekati dok se bacu koja hiljadu u koju dalmatinsku luku. Neima obrtnic, neima trgovačke škole. Nebrine se za podigneće gospodarstva. Dalmacija ima uz pol milijuna Hrvata 16.000 ljudi koji se danas zovu Talijani, a u toj i takvoj pokrajini uzdržaje vlada talijanski službeni jezik. I njemački službeni jezik se uvadi, premda u pokrajini Njemaca neima. Za odpraviti takove nepravice netreba da vlada bude narodna, dosta bi bilo da ima malo savjesti i poštovanja do ustava. „Ali žalibice mi Hrvati nismo nikad u Beču našli ni malo savjesti nit postovanja do ustava, i nenačinjeno je nit u ministarstvu njegove preuzvišenosti pl. Koerbera. Što kani doseći vlada sa nemoralnim sustavom italijaniranja i germaniziranja? Germanizirali su u Dalmaciji je isto tako nemoguće kako italijanizirati ga. Ovo nije pošlo za rukom venecijanskoj republikoj kroz 4 stoljeća, neće ni bečkim vladam. Jedno će doći vlasta; čuvstvo vjernog i blistrog pučanstva, kojim se radi u svih strukah javne uprave, kojim se radi na propast tamošnjega slovenskoga naroda, proti državi, koja ga postojano u njegovih pak završio:

narodnih čuvstvih, vredje i gospodarski upravljanju. U zemlji rabe se sa službeno strane radije sve jezike, talijanski, latinski, njemački, nego li onaj koji bi se imao rabiti, naime hrvatski.

Sustavom vladinićim zatire se poslije pučanstvo s jedne strane, a s druge strane otvara se vrata budućim težnjim, osobito češnjem Italije, koja već sanja o gospodarstvu na cijelom jadranskom moru. Što službena Italija još taji, to govoriti ovojeno iridentistička Italija. Ta iridentistička Italija dini veliku propagandu na cijeloj izložnjoj obali jadranskoga mora pomoći družtvu „Dante Alighieri“, komu opet je na pomoći družtvu „Lega Nazionale“. Koja njima je nakana, to se jasno vidi iz govoru držanih na družvenih skupština.

„Samu“ nesmislenom profuhrvatskom politikom vlade i podržavanjem talijanskoga službenoga jezika u Dalmaciji i Istri može se tumaći, zašto se u Italiji smatra da su te dve pokrajine delovi kraljevstva Italije*. Samo tom politikom vidi se, što je većina birokracije nadahnuta fanatički talijanski i neprijateljski hrvatskomu pučanstvu, što sinovi visokih c. kr. činovnika nose vience na grob kralja Umberta, što se je onako, kako je poznato, moglo provoliti u zavod sv. Jeronima u Rimu.

Što se događa u Dalmaciji i Istri, ujedno se Trstom, to je nevjerojatno.

U Istri su dvije trećine pučanstva, naime hrvatsko i slovensko, nepretrgnuto izložene upravnoj prisilnosti vlade, i k tomu bjesnoći Talijana. Većina c. kr. činovnika nepozna hrvatskoga ili slovenskoga jezika. U samom saboru Istra nesmaju zastupnici većine pučanstva govoriti u svome jeziku. Iako govore, bivaju psovani, i na najbarbarskiji način napadani i priebenici.

U tršćanskom zastupstvu bivaju zastupnici slovenskoga puka, nesilno izbačeni, kako se je to dogodilo dnu. Rybači. „Ved godine i godine traju ti i još napadniji škandali u Istri i Trstu, a vlada gleda na sve to pasivna, jer ide o Slovene. Mjesto da anarhiji u Trstu i Istri konac učini, mjesto da oktroira pokrajini pravedan, na temelju sveobčega izbornoga prava izborni red, mjesto da uvede strogu pravednost u upravi, ponušta se austrijska vlada prema Hrvatom i Slovencem tako, kako se gore nebi moglo ponašati nijedna iridentistička vlada kraljevstva Italije*.

U oči tih neoborivih činjenica hoće se u istini velike odvraćnosti (tomu se nije tako drugače kaže), a da se u ovoj kući reče, kako je u posljednjoj sjednici dr. Rizzi rekao, da naime vlada nezumiva nikakva obzira na Talijane Istru i Trstu, da njima se kaže neprijateljskom i da pogoduje Slavenom. Tu nije nego divo smijali se. Bez dvojbe nije zastupnik ladanjskih občina Poreča, Kopra i Pule (kako izbran? Op. Ur.) moje reči ozbiljno uez, ili su njegove reči žutika ironija prema Hrvatom i Slovencem Istru i Trstu, ili je htjeo njima makijavelističkom taktikom predusreti napadnjem proti sablaznivom postupku tamošnje vlade, da neizgubi njene milosti. (To! To! Op. Ur.)

Nego netreba se bojati, da će ju izgubiti. Ministar-predsjednik u svojem zadnjem govoru nije obnašao zgodnju, da bi u jednom rjetku pokudio intoleranciju Talijana napravu Hrvatom i Slovencem u Istri i Trstu; ni rjetki proti brutalnoj prepotencijskoj Talijana u istarskom saboru; ni rjetki da njim bar preporuči da svojin postupkom nesramte talijanske kulture, komom se toliko diće. Usuprot obećao njim je, da će proučiti pitanje o talijanskom sveučilištu u Trstu. (Za slovensku puerku školu u Trstu nije ništa rekao. Op. Ur.)

Governik je na dalje erteao napadajući „Talijana“ na Hrvate u Zadru, onda nesnosne odnošaje Slovaca u Stajerskoj u svih strukah javne uprave, kojim se radi na propast tamošnjega slovenskoga naroda,

Prema tim odnosima, pokrajinali obilavani po Hrvatima i Slovencima, prema starodavnom izkuštu, prema slobaznim u Litviju, Trstu, Kopru, Zadru možemo mi Slaveni samo jedno reći: Austrija vlada neima za nas nikakva smisla pravednosti. Austrijska vlada zanećenjuje i najviše državne interese, samo da nekada Slavenom pravedna.

Što je dakle nam Slavenom činiti? Liepa i stara pjesma je uvek neva, i mi ju moramo jednoom za uvek dobro naučiti da Slaveni na sjeveru i jugu, morada sami u sebi iskati način načile, da se zajednički brane proti zajedničkim neprijateljem, bili oni u ili izvan vladinih krugova. Jedan za sve, svi za jednoga!

Mi moramo nastojati da odstranjujemo vlade, koje su proti nam otvoreno ili potmurenio; moramo raditi na to, da dodje na kormilo u istinu pravedna vlada. Onda ćemo prestati biti parija, onda će i za Austriju dan spasa doći. Taj dan će doći, kad Austrija nadje pravoga državnika.

Mi Hrvati nismo dosli u svezu monarchije, da budemo robovi, da drugi nadodi nad nama vladaju, nego da zajedno s ostatlim budemo slobodni.

Nismo došli u svezu monarhije, da budemo topski naboj na jednoj strani, a da budemo na drugoj predani na milost i nemilost na najnezahvalniji i najgojniji način potomkom junaka Vilagoša, Kustoce i Visa!

Mi hoćemo da živimo pod okriljem Habsburga, ali kao slobodan i sjedinjen narod.

Sadanjia vlada ne samo da nije za naše državno pravo, nego ona nam nedaje ni najprvotnijih jezikovnih prava; ona snosi najbrutalniju nasilja proti nam, dapače podupire jih po svojih organih; ona mirno gleda kako i materijalno propadamo; ona predaje naše životne interese tudjim državam. S toga nemožemo glosinavati pouzdanja.

Govor zast. Biankini-a bio je često pretrgivan odobravanjem; a na svrštu mu se je živo povladjivalo i pljeskalo i čestitalo.

Vladine novine nemogu a da nepriznaju, da je zast. Biankini mnogo istinu rekao, osobito obziru na postupak Talijana. Inači nisu pobila ničesa što je rečeno. Dakako da njim je težko istinu čuti.

Izborne gibanje.

U poslu predstojecih izbora za zemaljski sabor, naročito izboru izbornika ili fiduciijara u ladanjskih občinah, već smo stavili do znanja neke naputke, i evo ih u glavnom ponavljamo, odnosno popunjujemo:

1. Izborne listine imadu biti sastavljene na temelju izpravljeneh listine, koje su služile kod poslednjih občinskih izbora.

Izpravke imadu provesti ces. kr. kotarska glavarstva ili kapetanati.

Kod istih c. kr. kotarskih glavarstva imadu se oglašiti oni, koji misle da je sto kroviga u izbornih listinah.

Gdje su izvanjske občine sružene u občinskim stvarih sa gradom, tu se ima izlučiti gradске izbornike od izvanjskih, tako da obstoje za gradiske izbornike jedne listine, za izvanjske druge.

Tko ima pravo izbora u gradu, taj mora biti u listinah za grad, i nesmije biti u listini za izvanjske občine.

U listine za izvanjske občine imadu biti zapisani svi izvanjski občinari, koji su bili kod poslednjih občinskih izbora u prvom ili drugom izbornom tlu. Na dalje oni, koji se pomaknu iz trećeg izbornoga tlu, u drugo uslijed loga, što odradju gradski izbornici. I konačno oni, koji još pri svem tom ostaju u trećem

tjelu, a plaćaju 10 for. izravnoga poreza.

2. Občinska glavarstva dužna su dozvoliti svojim občinaram, da uzmu prepis listina. Gdje nebi dozvolila, občinska glavarstva, dozvoliti će c. kr. kotarska glavarstva ili kapetanati, kod kojih se listine u dva exemplara nalaze.

3. Izbornih sekcija neima, nego svi izvanjski biraci svake mjestne občine biraju skupa izbornike ili fiducijare.

4. Izbori izbornika ili fiducijara izvanjskih občina nebiraju se u gradu, nego vani, gdje izvan grada, u izvanjskoj poreznoj občini, u zgodnom središtu svih izvanjskih biraca.

Izbori fiducijara za občinu Motovun. Ako smo dobro obavešteni, obavili su se izbori fiducijara za občinu Motovun dne 7. t. m.

Molimo naše prijatelje iz svih občina Istre, da nas neostavljaju u neizvjetnosti u poslu izbora fiducijara i da nam u obče odmah prijave svaku iole važnu vest tijeku se predstojeći zemaljski izbora.

Izbor fiducijara za občinu Bužet obaviti će se kako jurijevsno, dne 22. t. m. Kako nam sada pišu iz Bužeta, birati će tamo doduze rečenoga dana, na izabrat će 26 fiducijara, nipošto 25. Izabirati će se tamo na temelju popisa pučanstva od god. 1900., a po tomu popisu odpolo bi na onu občinu 27 fiducijara. Tamošnje občinsko poglavarstvo upozoriti će stalno političku oblast u Kopru na tu pogrešku zahajevajući, da se ju izpravi, kako to i zakon propisuje. Što se tice broja fiducijara u pojedinih občinah, imalo bi se držati s voda u jednog te istog popisa pučanstva. Nama je tako poznato iz najpouzdanijeg izvora, da biješo javljeno občinama Dolina i Klanec — u istom političkom kotaru — da će birati fiducijare na temelju popisa pučanstva od god. 1890. To nesmis je da bude. Birati se mora u čitavoj pokrajini na temelju istog popisa, a kamo li, da se u jednom te istom kotaru bira u nekoj občini na temelju starog a u drugih na temelju novog popisa pučanstva. U tom obziru mora vladati jednomjerno za sve občine Istre.

Iz Bužćine pišu nam, da se tamo priopovjeda o obširnom mjerjenju cesta u pazinskom i buzeljskom sudbenom kotaru. Tako da mjeri cesta od Cerovlja do Plominu; od Krške do Livada u oprijaljskoj občini; od mosta kod Kurelića do Mesarića u dragučkoj poreznoj občini.

To bi mjerjenje palo u oči svakomu, koji nebi poznavao porečko gospodu. Sada se mjeri na vrat na nos puteve i ceste, jer su pred vratim zemaljski izbora. Možda će se ovdje ili ondje i započeti gradnju tih cesta ili puteve, nu dogradit se neće ni do drugih zemaljskih izbora.

Mjerjenje cesta i puteve bijaše našim tijekom pred svakim izborom. Sada se mjeri na vrat na nos puteve i ceste, jer su pred vratim zemaljski izbora. Možda će se ovdje ili ondje i započeti gradnju tih cesta ili puteve, nu dogradit se neće ni do drugih zemaljskih izbora.

Takva komedija se našim narodom opetuje se od godine do godine bilo pred državnim, zemaljskim ili gdjegod pred občinskim izborom. Radi toga preporučamo onim našim dobrijanom, koji vjeruju još učink, talijanskoj gospodi, uprkos tomu, da bijahu toliko puta prevareni, neka se

već jedasom opamete i neka pokazuju putom slijepom i varalicom, koji im dolaze na prag sedna pred izbori, rezalim občanju o gradnji cesta, putava, mostova, vodnjaka itd.

Izbori u porečkom kotaru:

Dne 14. Črni vrh 5 fiducijara.

Dne 15. Višnjan u obč. ured bira 9 fiducijara (učinilo se predstavku odnosno utok da bude 10 fiducijara, jer broj 4884 stanovnika.)

Dne 16. Umag u Sv. Lovreču 5 fiducijara.

Dne 18. (izbornici od 1. do 200) i 19. (izb. od 201-401) Motovun u Karlobi u školi 8 fiducijara.

Dne 20. (izbornici od 1-150) i 21. (izb. 151-252) Oprtalj u obč. dvorani u Zrenju 4 fiducijara.

Dne 22. Vižinada u Kasteliku — kuća Rinaldi, 3 fiducijara.

Dne 22. Buje u Tribunu 8 fiducijara.

Dne 23. Grožnjan 8 fiducijara.

Dne 25. i 26. (neznamo kako razdeljeno) Poreč u školi u Novoj Vasi 12 fiducijara.

Dne 27. Vrsar u obč. dvorani 9 fiducijara.

Brej fiducijara na kvarnerskih otocima (polit. kolar Lošinj). Na temelju novoga popisa pučanstva ustanovljen je sljedeći broj fiducijara u pojedinih občinah na otocima Krk, Lošinj i Cres. Baska ima 8 fiducijara; Vrbnik 6; Omišalj 5; Dubašnica 6; Dobrinj 8; Punat 6; Krk 1; Mali Lošinj 5; Osor 4; Cres 7; u svemu dake 56 fiducijara. Između ta tri otoka odlučuju sam otok Krk, odnosno njegove občine, koje biraju uvjek hrvatske fiducijare. Na tom otoku biraju naime naše občine 40 fiducijara.

Izborne mjesto za občinu Kopar. Od tamo nam javljaju, da će birati birati poreznih občin mjesne občine Kopar dne 16. t. mj. od 9 sati do podne u novoj kući Valentina kod mosta sv. Narazija.

Franina i Jurina.

Fr. Čuješ Jurino, ovo što neće se valjda naši ljudi prodavati krajem, sarenjakom i talijanskom gospodi za lituru, zač imaju hvala Bogu i sami doma potrebitu kapljicu.

Jur. Neće za bersu ne, ma će za žerilo, zač cigani vero nepohaju za nič po Istroj s mršavimi kobilinami i tvarskemi krepalinami.

Razne vesti.

Političke:

Austro-Ugarska: Uslijed demonstracija njemačkih sveučilišnih djaka protiv prof.

Maestrišta, o čemu smo izvještili u zadnjem broju, uslijeli su demonstrirati talijanski sveučilištarci u Inozemstvu, kojima doletile na pomoć oni iz Beča i Graca. Svi ukupno na žantancima i na drugi način zahtijevaju ustrojenje talijanskog sveučilišta u Trstu. Međutim pišemo, vrudekrvi talijanski djaci još se ne umirile te demonstriraju i na ulicama.

U Beču se sastali na skupštini socijalistički vodje austrijskih naroda, da viđaju o novom programu, kojega izrađuju, proglašaju i sastanak zaključuju. Imaju čemo priliku, priobčiti svojedobno novi program. — Dne 6. t. mj. počeo je izbor za hrvatski sabor. Od 50 kotača, koji su 6. tek biali, izabrani bijahu samo 4 kandidata koalirane opozicije, a težko će ih biti izabrano više u ostalih kotačih, koji su jučer biali.

Srbija. Dne 4. t. mj. započela je narodna skupština razprava o državnom proračunu. Gornja kuća ili senat razpraviće čim prije državni proračun, da se pak zaustavlja uzrogne baviti sa zakonskim osnovama o tisku, o pravu saštajjanju i o občinskoj autonomiji.

Rusija. Jeden dopisnik poznatog londonskog dnevnika „Daily News“ opisuje u svojem listu posjet ruskim kažnjenicima u sibirskom gradu Irkutsk. Dopisnik obašao je sve tamošnje tamnice, u kojih se nalaze svakovrsni zločinci, te nemože dohvaljivati uzorno uređenje tih tamnicu i čovjekoljubivo postupanje predstojnika i stražara sa tim zločincima. Mi zapadnjaci — kaže dopisnik — vistni smo govoriti o ruskih progoništima i o sibirskih tamnicah sa najvećom gržotom ali slijuto varamo. Ruske tamnica u Sibiriji jesu bolje nego li u ikoj drugoj državi Europe. Sa kažnjenicima postupa se tamo u svakom obziru bolje nego li kod nas. Predstojnik tamnica obično ne samo sa podrednjem mu činovničtvom, nego i sa zločincima prijazno i susreljivo, pa ga radi toga sve štuje i ceni. O kakvom mučenju ili zlostavljanju kažnjenic — pa i najpogibeljnijih, neima tamo ni govor. Mnogi siromah onoga grada želi doći u zimsku dobu u tamnicu, jer tamo netripi ni od gladi ni od stude.

Mjestne:

Žrtvovno pomirenje na Golgoti domnilo je na prvu djaku predstavu u dvoranu „Apollo“ nebroj djeca tako, da jih moralio do nekoliko stotina otići. Vrlo zanimive predstave o Isusovoj muki biti će, kako se nam javlja, opet u subotu večer na 8 sati, te u nedjelju poslije podne na 4 i na 8 sati. K svim trim predstavama plaćaju, djaci same polovicu cijene, koje jesu: I. red 1 K, II. red 80 h, galerija 40 h. — Preporučamo te zanimive predstave najtoplje.

Pokrajinske:

Oprtaljci pozor! Vaš občinski glavar g. F. Antonoz raspisuje u talijanskih novinah Istre i Trsta natječaj na mjesto občinskog ličenika sa placom od 2400 kruna godišnjih. Od molitelja zahtjeva Vaš občinski načelnik g. Antonoz osim ličeničke diplome i podpuno poznavanja talijanskog i samotalijanskog jezika. Vašega jezika, hrvatskoga jezika, občinari optaljki, netrebo da pozna Vas budući ličenik, koga će Vi svojimi krvavim žuljevi plaćati. Za talijansku gododu u Oprtalju je dosta, da ličenik znade talijanski, a Vi ščavlj, koji sačinjavate ogromnu većinu občinara i koji će ga takodjer plaćati, učite se talijanski, ako hoćete s njim govoriti! Oprtaljci, nezaboravite ovakve zašnifice talijanskog gospodbi!

Raspisane stipendije. Dve stipendije, svaka od 400 kruna godišnjih za istarske mladiće, koji polaze načinsku školu na trgovackoj akademiji u Trstu, ili

naptičku školu u Lošinju. Pravo uživanja ovih stipendija odlučeno je za sada do 1903.

Jedna državna stipendija od 420 kruna za djake Istre i Goričke, koji polaze višu gospodarsku školu u Beču, osobito poljedjelski odjek Iste. Molitelji moraju se obvezati reversom, da će svoje znanje posvetiti svojoj domovini.

Jedna državna stipendija od 600 kruna godišnjih za starke dijke, koji polaze živinarku školu u Beču i koji se obvezuju reversom, da će po dovršenju naučih bar nekoliko godina služiti u Istri. Molbe za sve ove stipendije valja predložiti c. k. namještajući u Trstu do 25. novembra t. g.

Za dječko pripomoćno dražte u Pazinu sakupio je — kako javlja trčansko „Edinstvo“ iz Dekana — tamožnji nadučitelj g. Ivan Kuret u vješteljnom državnom povodom proslave odhodnjice jednoga koparskoga rodoljuba iz Kopra u Goricu, kruna 24 i 25 para. Živili darovatelj!

Za „Dražbu sv. Cirila i Metoda“ u Istri sakupili su prosle nedjelje, kako nam iz Trsta javljaju, naši rodoljubi u Barkovljah kod Trsta 10 kruna. Živili!

Izgredi proti hrvatskim djakom u Kopru. Iz pouzdana izvora doznaјemo, da su koparski talijaniši bez svakog povoda napali neke večeri hrvatske dijke, koji polaze učiteljištu u Kopru; jedan od tih djaka leži ranjen dočim su drugim puderli odielo.

Stvar je prijavljena ravnatelju učiteljista — ali si g. Marchelli — — — pre ruke jer su djaci hrvatske narodnosti a napadači — — Talijani!

Požarkod Materade (občina Umag). Od tamo nam javljaju, da je prošloga četvrtne u susjednoj selu upala se štala sa sjemenjem Antuna Trento. Kućegospodara nebijaše kod kuće. Gospodarica sa dvoje djece bježala sana doma. Susjedi priskočili: siromašnoj ženi na pomoć; sretno obranile kuću, u kojoj stanuje Trento. U stali poginule tri voli i dva magarca; osim toga izgorjelo je sieno, slama i nešto gospodarskog oruđja. Jedan od susjeda neki Petar Vižintin, koji se je popeo na krov štale, pada sa krova sa visine od 5 metara, ali sredom ranio se samo malo na jednoj nogi. Štete od požara iznade oko 4500 kruna ali vlastnik bježa osiguran proti ognju.

Iz drugih krajeva.

Za družbu sv. Cirila i Metoda. Primamo i uvršćujemo: Pozivom na okružnicu, koju je izdalo ravnateljstvo družbe Sv. Cirila i Metoda za Istru, počekom kolovoza o. g. izjavljujemo ovime, da će kavini primjes u korist družbe iz prve jugoslavenske tvornice kavini u Ljubljani, za sigurno prvom polovicom mjeseca studenoga stupiti u promet.

Uzorci kavina primjese u kutijama svake veličine pronadjeni su u svakom pogledu kao vrlo dobra vrst, koja se zaženčeno sa ostalimi proizvodi utakmice uvrstnoćom i umjerenom cijenom vazda u poređenju mogu.

Da se kavini primjes družbe razpoznati uzmognje, obavite su kavine trobojnicom uz žastiti znak „slika Sv. Cirila i Metoda“ sa motom: „Položi malen dar svom domu na oltar“.

Svakome od nas nalaze već dužnost, da kupujući i preporučujući prijateljima družbinu kavini primjes, doprinesemo neznantru žrtvu u korist družbe, kojoj je od razprodaje priličan prihod za njezinu plemenite svrhe namjenjen i osiguran.

Upili i naručbe imadu se opraviti izravno na moju tvrdku na Ricci Miljan Gremer, glavni zastupnik za Hrvatsku, Slavoniju, Istru, Dalmaciju, Bosnu i Hercegovinu.

Prvi kandidat za biskupsku stolicu u Trstu. Češki „Katoličke Liste“ pišu u budućem biskupu za trčansku koparsku biskupiju. Kažu, da vlada neće ugovor. Obče mnenje da vlada u Rimu,

ni Talijana ni Hrvata imenovati na ono važno mjesto, nego svećenika, koji poznaje hrvatski i talijanski jezik. Takva svećenika da je naša vlada u osobi preč. g. dr. Kordača u Ljutomjerieku u Češkom. On da govoriti gladko talijanski a kao Čeh da će lako naučiti hrvatski.

Po dužnosti novinarakoj bilježimo i ovu vjest, prepustajući svu odgovornost za nju rečenom listu. Čini nam se ipak žudno, da bi išla vlada tražiti čak u Česku osobu za trčansku biskupiju, i to svećenika, koji bi imao tek učiti hrvatski jezik, jezik ogromne većine katolika one biskupije. U ostalom kod nas je sve moguće!

30-godišnje marljiva rada. Poznati hrvatski rodoljub i veleobrtnik na Ricci g. Gjuro Ružić proslavio je dne 3. t. m. svoju tridesetgodišnjicu horvaka na Ricci i avoga uzbrnjoga i marljivoga rada tamo. Od siromašnog opančara postao je g. Ružić neumornim i uzbrnjim radom svojim veleobrtnikom svjetskog glasa. Njegova tvornica koja na Sušaku poznata je daleko preko granica Hrvatske. Za napredak i procvat Sušaka stekao si je g. Ružić velikih zasluga te uživa koli tamo toli na Ricci velik ugled i upliv. Gosp. Ružić pudupire vazda svaku narodno poduzeće a najbolji je prijatelj i pomoćnik siromašne učete se mladeži. Tomu odličnomu rodoljubu našemu kličemo povodom njezine 30-godišnjice srdačno: Živio nam dični rodoljub!

Alacevich pisac opereta! Rimski listovi priopćuju, da je poznati harambaša talijanski, Conte Alacevich, napisao libretto za operetu pod naslovom „Obsjeđanje Vrane“. Ta opereta, da će se pjevati u jednom od prvih kazališta u Rimu a čini prihod da je namjenjen svetoj stvari dalmatinskih provalnika u hrvatski zavod sv. Jeronima.

Sadržaj operete da je užet iz povjesni mletačke iz 17. stoljeća.

Puno sreće komedijantu i harambašu Alacevichu!

Poglješljeno putovanje. Ovih dana doplovio je iz Odese u Trst kreat žitom lloydov parobrod „Hungaria“ pod zapovjedništvom odličnog kapetana i rodoljuba g. Petra Harlovića. Na parobrodu bijaše 300 putnika većinom siromaha, koji su se vraćali iz Romanijske u Carigrad. Na putu zahvaljujući je dne 24. oktobra parobrod strašna oluja, koja je sa krme pomela u more sve što se je moglo odkinuti. Posto se je parobrod radi strašnih valova silio ljujao, sleglo se žito na jednu stran parobroda tako, da se je ovajagnuo i još većoj pogibelji izložio. Jedino vištinu, hladnjokrvnitu i junaktvu g. kapetana, njegovih časnika i mornara imade se zahvaliti, što je parobrod sretno dospio u Carigrad, gdje bijaše putnici izkrcani i tereti uredjeni na parobrodu.

Trgovacki ugovori sa Italijom i Njemačkom. Iz Rima pišu jednomu napuljskom listu, da viesti, stigle talijanskog vlasti iz Beča i Berlina o buduću obnovi trgovackih ugovora nemogu biti nepovoljnije. Agrarna ili poljodjelska stranka poduprta, dijelomično od obrtnika, neće da čuje o kakvoj obnovi tih ugovora ni na dulji ni na kraći rok.

U političkih i diplomatiskih krugovima (rimskih) da prevlada mnenje, da će Italija morati, da se priprevi na tarifalnu borbu proti Austro-Ugarskoj i Njemačkoj. Talijanska vlasta da ublaži privremene nepovoljne posledice tarifalne borbe sa Njemačkom i Austrijom, da obnovi trgovacki ugovor sa Švicarskom, koja neće slijediti središnje vlasti u neopravdanih zahtjevima. Ona da traži bolje puteve za izvoz svojih proizvoda u krajeve, koji nisu sa Italijom u savezu, ali su njoj prijazni.

Francuzski poslanik Barrere da je kaže novinaru Raqueni, da moraju Francuzi i Italija stupiti u još tjesnije prijateljstvo tim, da sklope dobar trgovacki biskupski stolici u Trstu. Češki „Katoličke Liste“ pišu u budućem biskupu za trčansku koparsku biskupiju. Kažu, da vlada neće ugovor. Obče mnenje da vlada u Rimu,

